Иновације у настави, XXXVII, 2024/1, стр. 115–126 UDK 378.18; 159.942.53-057.875
DOI: 10.5937/inovacije2401115D

Рад примљен: 21. 11. 2023.
Рад прихваћен: 2. 1. 2024.

Тамара Н. Драгојевић[1]
Александра Н. Павловић
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Нови Сад, Србија

Кратки научни прилог

Субјективне конструкције студената и задовољство академским животом

Резиме: *Задовољство академским животом студената које представља свеукупно искуство на универзитету и квалитет адаптације на академско окружење условљени су субјективним доживљајем. Субјективне конструкције студената представљају однос студената према очекиваним исходима, мотивацији, залагању и уложеном труду како би достигли постављене циљеве. Полазећи од хипотезе о повезаности субјективне конструкције студената и задовољства академским животом, спроведено је емпиријско истраживање са студентима Универзитета у Новом Саду. Постављена хипотеза је потврђена, будући да резултати истраживања указују да између задовољства академским животом и оптимизма студената постоји статистички значајна позитивна повезаност (Пирсонов коефицијент .421**, p=.00), док између задовољства академским животом и песимизма постоји статистички значајна негативна повезаност (Пирсонов коефицијент -.291**, p=.00). Осим тога, пронађене су статистички значајне разлике у односу на поједине социодемографске карактеристике студената. Истраживање и разумевање фактора који утичу на задовољство академским животом студената, као и њихов однос према очекиваним исходима и будућности, могу допринети развијању стратегија пружања помоћи и подршке студентима у организовању живота и рада у академском окружењу.*

Кључне речи*: субјективне конструкције, оптимизам, песимизам, задовољство академским животом, студенти*

1 tamara.dragojevic@ff.uns.ac.rs; https://orcid.org/0009-0003-9363-8969

Copyright © 2024 by the publisher Faculty of Education, University of Belgrade, SERBIA.

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0) (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original paper is accurately cited.

Увод

Питање задовољства студената било је предмет је многобројних истраживања (Chang, 1996; Penezić, 2002; Nogueira et al., 2019; Pavićević, 2019; Pavićević i Stoševski, 2019; Piper, 2022; Gavín Chocano et al., 2023). Данас позитиван развој младих се не посматра само као контекст за адекватан когнитивни развој већ и као тежња сама по себи (Kovačević Lepojević i sar., 2021). Пенезић (Penezić, 2002б) дефинише задовољство животом као когнитивну евалуацију целокупног живота, кроз коју свака индивидуа процењује свој живот. Резултати ранијих истраживања истог аутора су показали да постоји висока позитивна корелација задовољства животом са самопоштовањем и оптимизмом, док је висока негативна повезаност најчешће повезана са самоћом, песимизмом, анксиозношћу (Penezić, 1999). Последњих деценија порасло је интересовање за субјективни квалитет живота, јер постоји уверење да укључивање самопроцена о квалитету живота и благостању може омогућити лакше доношење одлука у доменима као што су: образовање, мобилност и здравствена заштита (Emerson et al., 2017). Задовољство животом представља процену нечијег живота у целости и заснива се на проценама задовољства у различитим доменима (Rijavec i Ivanković, 2017).

Задовољство академским животом је сложена мултифакторска конструкција која укључује широка животна искуства студената на универзитету (кампусу) и показује квалитет адаптације студената на академско окружење. Од студената се очекује да користе све врсте ресурса и могућности које им обезбеђује факултет на којем студирају (Janković i Buđevac, 2023). Процес транзиције и прилагођавања нарочито је велики изазов за бруцоше. Позитивни исход ове транзиције укључује академско задовољство, које, са друге стране, зависи од степена превазилажења изазова од стране студената. Изазови, односно развојни задаци са којима се студенти сусрећу су: академски (подразумевају прилагођавање новим стратегијама учења, системима наставе, вредновања); лични (развој идентитета самопоштовања, самосвести, погледа на свет); социјални (зрелији међуљудски односи са колегама, наставницима); професионални (професионално истраживање и идентитет) (Almeida et al., 2012; Santos et al., 2013).

У том контексту, поставља се питање који су то субјективни доживљаји који су повезани са задовољством студената академским животом? Те субјективне конструкције представљају очекивања, мотивацију и труд усмерен ка постизању важних академских циљева и интереса. Тачније, односе се на представу студената о очекиваним исходима, што су заправо оптимизам, са једне, и песимизам, са друге стране.

Оптимизам се може дефинисати као когнитивна пристрасност, став који може да доведе до прецењивања вероватноће будућих догађаја, а са тим у вези, и до процењивања вероватноће негативних догађаја (Carver & Scheier 2014; Peterson, 2000; Scheier & Carver 1992; према: Pavićević, 2019). Често се доводи у позитивну корелацију са субјективним осећајем благостања, бољим здрављем и успехом у послу и каријери (Forgeard & Seligman, 2012; према: Piper, 2022). Такође, приметно је да оптимизам може позитивно корелирати са доминантним осећањем самопоуздања. Оптимизам се може тумачити као повољан став или управљање очекивањима појединца о својој будућности, док, уколико се на будућност посматра супротно, може се тумачити као песимизам (Gavín Chocano et al., 2023). Наиме, оптимизам се може представити као релативно стабилна општа тенденција веровања у позитивне исходе активности (Tatalović-Vorkapić i Jelić-Puhalo, 2015; према: Scheier & Carver, 1987). За оптимисте је карактеристично то да никада не одустају од својих циљева, без обзира на препреке на које наилазе (Pavićević, 2019).

Када се говори о дефинисању песимизма, може се навести да су песимисти они који верују у лоше исходе, пуни сумњи, склони пасивнијем понашању (Pavićević i Stoševski, 2019). За песимисте су карактеристична анксиозна понашања, континуирано преиспитивање личних уверења, али и одустајање од постављених циљева (Pavićević, 2019). Није изненађујуће да песимисти чешће доживљавају депресију, а најпесимистичније особе доживљавају најтеже епизоде (Schueller & Selingman, 2008). Прегледом литературе, уочено је да постоји неколико врста оптимизма и песимизма: нереални песимизам, дефанзивни песимизам, стратешки оптимизам, нереални оптимизам (Pavićević i Stoševski, 2019). Када се говори о односу оптимизма и песимизма, требало би их посматрати као независне димензије, јер све док се наводе као позитивно и негативно очекивање резултата, концепт оптимизма и песимизма би требало перципирати дводимензионално (Penezić, 2002a).

С обзиром на актуелност ових конструката, многи аутори су се бавили односом оптимизма, песимизма и задовољства академским животом. Истраживање које се спровело како би се измерио однос оптимизма и песимизма на основу уверења о будућим догађајима је веома значајно (Wengelert & Rosen, 2000). Наведено истраживање је обухватило 183 студента, где је за сваког учесника анализирана корелација између оцена вероватноћа и вредности за различите догађаје. Прва анализа је категорисала испитанике као оптимисте или песимисте на основу знака коефицијента корелације. Већина, тачније 177 од 183, класификована је као оптимистична када је реч о њиховој личној будућности, док је само шесторо било песимистично. Слично, 155 испитаника је изразило оптимизам за будућност света, док је 28 било песимистично. У другој анализи груписање је засновано на вредности значајне корелације, где су формиране три групе: оптимистична, песимистична и међугрупа. Већина испитаника је класификована као оптимистична у погледу своје будућности. Када говоримо о будућности света, 74 испитаника су изражавала оптимизам, док су само три била песимистична. За 106 испитаника, односно 58%, њихов став према будућности налазио се негде између оптимизма и песимизма (Wengelert and Rosen, 2000).

Истраживање ауторки Павићевић и Стојиљковић (Pavićević i Stojiljković, 2017), тежило је да испита везу између особина личности адолесцената и нивоа оптимизма или песимизма. Узорак је чинило 238 студената – 126 женских и 112 мушких испитаника. Резултати регресионе анализе показали су да особе са високим нивоом екстраверзије, савесности, отворености и пријатности, али ниским нивоом неуротицизма, показују већи степен оптимизма и мањи степен песимизма. Насупрот томе, особе са високим неуротицизмом, али ниским нивоом екстраверзије, савесности, отворености и пријатности, исказују виши степен песимизма (Pavićević i Stojiljković, 2017).

У истраживању ауторки Павићевић и Стошевски (Pavićević i Stoševski, 2019) главни фокус био је на испитивању повезаности између оптимизма, песимизма, наде и задовољства животом међу студентима, уз анализу разлика ових кључних варијанти у контексту социодемографских фактора. Истраживање је показало да постоји статистички значајна позитивна повезаност између оптимизма и наде, као и задовољства животом, док песимизам показује статистички значајну негативну корелацију са надом и задовољством животом. Особе са оптимистичним ставом према будућности верују у позитивне исходе активности и исказују упорност у постизању циљева, чешће показују виши ниво наде и веће задовољство животом. Насупрот томе, особе са песимистичним погледом према будућности обично показују мањи степен наде и задовољства животом.

Такође, истраживање је идентификовало полне разлике у изражености оптимизма, са ви-

шим нивоом оптимизма код женских испитаника. Међутим, није пронађена статистички значајна повезаност између оптимизма, песимизма, наде, задовољства животом и академског успеха или процењеног материјалног стања породице (Pavićević i Stoševski, 2019).

Методолошки приступ

Циљ и задаци истраживања. Циљ истраживања односио се на утврђивање повезаности између субјективних конструкција студената и задовољства академским животом, као и утицај социодемографских карактеристика. На основу формулисаног циља постављени су следећи задаци истраживања:

1. Испитати ниво оптимизма/песимизма код студената, те да ли постоје разлике у односу на мерене социодемографске карактеристике;
2. Испитати задовољство академским животом студената, те да ли постоје разлике у односу на мерене социодемографске карактеристике;
3. Испитати повезаност између оптимизма/песимизма код студената и задовољства академским животом.

Инструмент истраживања. За потребе испитивања постављеног циља и задатака истраживања коришћени су следећи инструменти:

– Упитник о социодемографским карактеристикама испитаника који је креиран за потребе истраживања и који садржи следећа питања: пол, место становања, стамбена ситуација, финансијска ситуација, година студија, просечна оцена на студијама;
– Скала оптимизма/песимизма (О-П скала) – Оригиналну скалу је креирао аутор Ченг (Chang, 1996), а превео и адаптирао за наше подручје (на хрватски језик) Пенезић (Penezić, 2002). У питању је петостепена скала Ликертовог типа од 14 ајтема (1 – уопште се не односи на мене до 5 – у потпуности се односи на мене) и састоји се од две димензије: оптимизам (6 ајтема, Кронбах алфа .831) и песимизам (8 ајтема, Кронбах алфа .898).
– Скала задовољства академским животом (енг. *Academic Life Satisfaction Scale* – ALSS) – Оригиналу скалу је креирала група аутора (Nogueira et al., 2019). У питању је петостепена скала Ликертовог типа од 8 ајтема (1 – уопште се не слажем до 5 – у потпуности се слажем) која је показала адекватан ниво поузданости (Кронбах алфа износи .851) и састоји се од две супскале: лично задовољство, која обухвата перцепцију студената о свом академском учинку и односу са колегама и наставницима (4 ајтема, Кронбах алфа .746) и задовољство академским условима, тачније физичким и педагошким окружењем, интересовањем и посвећеношћу студијском програму, ваннаставним активностима и условима студија (4 ајтема, Кронабх алфа .825).

Узорак, ток истраживања и статистички поступци. У истраживању је учествовало 237 испитаника, реч је о пригодном узорку. Истраживање је спроведено онлајн, путем Гугл формс платформе, у периоду од јуна до августа 2023. године. Структура узорка према испитаним социодемографским карактеристикама приказана је у Табели 1.

Статистичка обрада података. Подаци добијени овим истраживањем обрађени су статистичким програмом IBM SPSS for Windows (верзија 26). Примењене су следеће статистичке мере и поступци: дескриптивни статистички показатељи (минималне, максималне и просечне вредности); т-тест независних узорака и ана-

лиза варијансе (ANOVA) коришћени су за испитивање статистички значајних разлика између категоричких варијабли (социодемографских карактеристика испитаника) и скорова на скалама оптимизма/песимизма и задовољства академским животом; Пирсонов коефицијент корелације коришћен је за утврђивање статистички значајне повезаности између оптимизма/песимизма и задовољства академским животом.

Табела 1. Структура испитаника.

	n	%
Пол		
мушки	41	17,3
женски	196	82,7
Место становања		
град	174	73,4
приградско насеље/село	53	26,6
Стамбена ситуација		
са родитељима/породицом	116	48,9
самостално у изнајмљеном стану/ сопственом стану	100	42,2
у студентском дому	21	8,9
Финансијска ситуација		
изразито незадовољавајућа	4	1,7
незадовољавајућа	49	20,7
задовољавајућа	158	66,7
веома задовољавајућа	26	11
Година студија		
прва година	55	23,2
друга година	32	13,5
трећа година	44	18,6
четврта година	84	35,4
мастер студије	22	9,3
Просек на досадашњим студијама		
6,50–7,49	19	8
7,50–8,49	87	36,7
8,50–9,49	99	41,8
9,50–10,00	32	13,5
Укупно	**237**	100

Легенда: n – број испитаника

Резултати истраживања

Оптимизам и песимизам студената. Први задатак се односио на испитивање оптимизма/песимизма код студената, те да ли постоје разлике у односу на мерене социодемографске карактеристике. У Табели 2 су приказани дескриптивни показатељи скале оптимизма/песимизма.

На основу Табеле 2 увиђамо да су испитаници постигли умерено висок скор на скали оптимизма (AS=22.09, могући max=30), док су на скали песимизма постигли нижи скор (AS=18.94, могући max=40).

Када је реч о ајтемима на скали оптимизма, највиши скор имају ајтеми: *уопштено гледајући, ствари увек испадну добро* (AS=4.00) и *када нешто одлучим да урадим, увек пронађем одговарајући начин* (AS=3.90). Док је најнижи скор остварио ајтем *у несигурним временима обично очекујем најбоље* (AS=3.08).

На скали оптимизма највиши скор имају ајтеми: *не треба постављати високе циљеве, јер се обично разочарате* (AS=2.73) и *боље је очекивати неуспех: мање вас потресе када се заиста догоди* (AS=2.61). Док најнижи скор има ајтем *када нешто одлучим, прилично сам сигуран да ће се лоше завршити* (AS=1.90).

Испитивање разлика између оптимизма и песимизма испитаника у односу на социодемографске карактеристике показало је статистички значајне разлике у односу на финансијску ситуацију (Табела 3 и Табела 4).

Значајне разлике по питању оптимизма постоје између група испитаника који су своју финансијску ситуацију оценили као изразито незадовољавајућу или незадовољавајућу у односу на испитанике коју своју финансијску ситуацију сматрају задовољавајућом или веома задовољавајућом.

Када је реч о песимизму испитаника, такође постоје значајне разлике између испитаника који своју финансијску ситуацију сматрају изразито незадовољавајућом или незадовољавајућом, са једне стране, и испитаника који своју финансијску ситуацију оцењују као задовољавајућу или веома задовољавајућу, са друге стране.

Табела 2. Дескриптивни показатељи скале оптимизма и песимизма.

	min	max	AS	SD
Оптимизам	6	30	22.09	4.74
У несигурним временима обично очекујем најбоље.	1	5	3.08	1.16
Ствари увек гледам са ведрије стране.	1	5	3.65	1.13
Увек сам оптимистичан/на око своје будућности.	1	5	3.73	1.16
Када започнем нешто ново, очекујем успех.	1	5	3.73	1.02
Када нешто одлучим да урадим, увек пронађем одговарајући начин.	1	5	3.90	.945
Уоштено гледајући, ствари увек испадну добро.	1	5	4.00	.981
Песимизам	8	40	18.94	7.60
Не треба постављати високе циљеве, јер се обично разочарате.	1	5	2.73	1.37
Ретко очекујем да ће се догодити нешто добро.	1	5	2.33	1.25
Ако нешто може кренути по злу, кренуће.	1	5	2.45	1.24
Никад не очекујем да ће се нешто одвијати мени у прилог.	1	5	2.48	1.24
Ствари се никад не одвијају како желим.	1	5	2.18	1.11
Када нешто одлучим, прилично сам сигуран да ће се лоше завршити.	1	5	1.90	1.05
Ретко рачунам на то да ће ми се догодити добре ствари.	1	5	2.25	1.29
Боље је очекивати неуспех: мање вас потресе када се заиста догоди.	1	5	2.61	1.37

Легенда: min – минимум; max – максимум; AS – аритметичка средина; SD – стандардна девијација.

Табела 3. Оптимизам и финансијска ситуација.

	N	AS	SD	F	p
Изразито незадовољавајућа	5	16.00	7.58		
Незадовољавајућа	48	19.31	5.60	12.10	.00
Задовољавајућа	158	22.87	3.94		
Веома задовољавајућа	26	23.65	4.22		

Легенда: N – број испитаника; AS – аритметичка средина; SD – стандардна девијација; F – показатељ (количник) варијансе; p – Пирсонов коефицијент корелације.

Табела 4. Песимизам и финансијска ситуација.

	N	AS	SD	F	p
Изразито незадовољавајућа	5	27.40	10.14		
Незадовољавајућа	48	22.58	8.91	10.00	.00
Задовољавајућа	158	18.29	6.65		
Веома задовољавајућа	26	14.58	6.32		

Легенда: N – број испитаника; AS – аритметичка средина; SD – стандардна девијација; F - показатељ (количник) варијансе; p – Пирсонов коефицијент корелације.

Задовољство академским животом. Други задатак се односио на испитивање задовољства академским животом студената, те да ли постоје разлике у односу на мерене социодемографске карактеристике. У Табели 5 су приказани дескриптивни показатељи скале задовољства академским животом.

На основу Табеле 5 увиђамо да су на нивоу читаве скале испитаници постигли умерено висок скор на скали задовољства академским животом (AS=29.69, могући max=40). Уколико погледамо на нивоу супскала, испитаници су постигли нешто виши скор на супскали лично задовољство (AS=15.44, могући max= 20), у односу на супскалу задовољство академским условима

Табела 5. Дескриптивни показатељи скале задовољства академским животом.

	min	max	AS	SD
Лично задовољство	5	20	15.44	3.34
Задовољан/а сам односом који имам са професорима на факултету.	1	5	3.82	1.11
Задовољан/а сам својим академским постигнућима.	1	5	3.89	1.09
Задовољан/а сам својом посвећеношћу студијама.	1	5	3.56	1.21
Задовољан/а сам односима које имам са колегама на свом факултету.	1	5	4.17	1.02
Задовољство академским условима	4	20	14.25	3.95
Задовољан/а сам условима студирања на факултету.	1	5	3.63	1.15
Задовољан/а сам радом свог факултета.	1	5	3.39	1.20
Задовољан/а сам ваннаставним активностима које организује факултет на којем студирам.	1	5	3.13	1.37
Задовољан/а сам студијским програмом који сам изабрао/ла.	1	5	4.11	1.33
Укупно	9	40	29.69	6.52

Легенда: min – минимум; max – максимум; AS – аритметичка средина; SD – стандардна девијација.

Табела 6. Задовољство академским животом и финансијска ситуација.

	N	AS	SD	F	p
Изразито незадовољавајућа	5	27.40	11.41		
Незадовољавајућа	48	26.96	6.87	4.19	.01
Задовољавајућа	158	30.34	6.11		
Веома задовољавајућа	26	31.23	6.08		

Легенда: N – број испитаника; AS – аритметичка средина; SD – стандардна девијација; F - показатељ (количник) варијансе; p – Пирсонов коефицијент корелације.

Табела 7. Задовољство академским животом и просек на студијама.

	N	AS	SD	F	p
6,50–7,49	19	26.89	7.99		
7,50–8,49	87	28.23	6.26	7.22	.00
8,50–9,49	99	30.25	6.15		
9,50–10,00	32	33.59	5.51		

Легенда: N – број испитаника; AS – аритметичка средина; SD – стандардна девијација; F – показатељ (количник) варијансе; p – Пирсонов коефицијент корелације.

(AS=14.25, могући max=20). Испитаници су највише задовољни односима које имају са колегама на факултету (AS=4.17) и студијским програмом који су изабрали (AS=4.11), док су најмање задовољни ваннаставним активностима које организује факултет који похађају (AS=3.13).

Испитивањем разлика у задовољству академским животом у односу на социодемографске карактеристике пронађене су статистички значајне разлике у односу на финансијску ситуацију (Табела 6) и просек на студијама (Табела 7).

Када је реч о финансијској ситуацији, постоје значајне разлике између испитаника који своју финансијску ситуацију сматрају незадовољавајућом у односу на испитанике који је оцењују задовољавајућом или веома задовољавајућом.

Значајно виши скор на скали задовољства академским животом у односу на просек на студијама постоји између испитаника чији просек је између 9,50 и 10,00 у односу на испитанике чији просек на студијама је нижи.

Табела 8. Оптимизам и задовољство академским животом.

	Оптимизам	Задовољство академским животом	p
Оптимизам	1	.421**	.00
Задовољство академским животом	.421**	1	

Легенда: p – Пирсонов коефицијент корелације.

Табела 9. Песимизам и задовољство академским животом.

	Песимизам	Задовољство академским животом	p
Песимизам	1	-.291**	.00
Задовољство академским животом	-.291**	1	

Легенда: p – Пирсонов коефицијент корелације.

Трећи задатак истраживања односио се на испитивање повезаности између оптимизма/песимизма студената и задовољства академским животом.

Пронађена је статистички значајна позитивна повезаност између оптимизма и задовољства академским животом, Пирсонов коефицијент .421**, p=.00 (Табела 8) и статистички значајна негативна повезаност између песимизма и задовољства академским животом, Пирсонов коефицијент .-291**, p=.00 (Табела 9).

Дискусија и закључак

На основу реализованог истраживања јасно се потврђује повезаност између ставова студената о оптимизму, песимизму и њиховом задовољству академским животом. Скала оптимизма пружила је увид у умерено висок оптимизам код испитаника, док су скорови песимизма били нижи. Ставке које имају највиши скор указују нам на то да су студенти оптимистични по питању свог труда и залагања и да верују да, уколико се потруде, могу постићи очекиване исходе. У односу на претходно истраживање (Pavićević i Stoševski, 2019) нису пронађене статистички значајне разлике у односу на пол испитаника, што се може објаснити и значајно мањим бројем мушких испитаника. Финансијска ситуација показала се као значајан фактор оптимизма и песимизма, што указује на то да финансијски стрес може имати негативан утицај на ставове студената по питању њихове будућности.

Даље, испитаници су највише били задовољни односима са колегама на факултету и избором студијског програма, док су им ваннаставне активности пружене на факултету биле најмање задовољавајуће, што може утицати и на целокупан субјективни доживљај својих капацитета, с обзиром на то да ваннаставно ангажовање студената доприноси њиховој самоефикасности, самопоштовању и емоционалној добробити (Coates, 2005). Значајан фактор задовољства академским животом је финансијска ситуација студената. Овај налаз је донекле и очекиван, уколико имамо у виду претпоставку о утицају финансијског стреса и недостатка ресурса за оптимално функционисање у академској заједници. Осим тога, значајне разлике пронађене су у односу на просечну оцену, односно успех на студијама, што је такође очекивано. Студенти који су највише задовољни академским животом, они који су се у највећој мери адаптирали на академско окружење, постижу и највећи успех на студијама.

Значајне везе утврђене су између оптимизма, песимизма и задовољства академским животом. Значајна позитивна повезаност између оптимизма и задовољства те значајна негативна повезаност између песимизма и задовољства наглашавају утицај субјективних конструкција студената према будућности и окружењу на укупно задовољство академским искуством. Ови резултати могу помоћи у разумевању и унапређењу студентског искуства кроз прилагођене програме подршке. Они који су оптимистичнији према својој будућности показали су већу спремност за борбу за своје циљеве, што резултира већим општим задовољством академским животом. Насупрот томе, они са песимистичнијим погледом на будућност често су имали мањи ниво задовољства академским животом. Свакако, реализовано истраживање има и своја методолошка ограничења. Наиме, присутна су ограничења у самом узорку истраживања.

Студентима би свакако требало омогућити да имају већу подршку приликом креирања позитивног окружења, јер јачање позитивног окружења на факултету може побољшати задовољство студената. Иницијативе за унапређење сарадње међу студентима и професорима, подршка за избор студијских програма, као и побољшање ваннаставних активности може побољшати задовољство студената.

Осим тога, рад на развоју емоционалних вештина и изградњи отпорности може помоћи студентима у суочавању са стресом и негативним искуствима, подржавајући њихов оптимизам и задовољство академским искуством. Програми подршке који развијају вештине самопоуздања, решавања проблема и прилагођавања новим ситуацијама могу бити од кључног значаја. Промоција свести о важности позитивних ставова према будућности и како ови ставови утичу на свеукупно задовољство може бити део програма подршке. Рад на промовисању позитивног приступа новим изазовима и начинима превазилажења препрека може помоћи студентима да развију већу сигурност и оптимизам. Комбинујући ове приступе, институције и образовни систем ће створити подржавајуће окружење за студенте, осигуравајући да њихово академско искуство буде продуктивно и задовољавајуће.

Литература

- Almeida, L. S., Guisande, M. A., & Paisana, J. (2012). Extra-curricular involvement, academic adjustment and achievement in higher education: A study of Portuguese students. *Anales de Psicología / Annals of Psychology*, *28*(3), 860–865. https://doi.org/10.6018/ANALESPS.28.3.156111
- Carver, C. S., & Scheier, M. F. (2001). Optimism, pessimism, and self-regulation. In E. C. Chang (Ed.). *Optimism & pessimism: Implications for theory, research, and practice* (31–51). American Psychological Association. https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/10385-002
- Chang, E. C. (1996). Distinguishing Between Optimism and Pessimism: A Second Look at the "Optimism-Neuroticism Hypothesis". In R. R. Hoffman, M. F. Sherrik, & J. S. Warm (Eds.). *Psychology beyond the threshold* (415–432). American Psychological Association. https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/10290-019
- Coates, H. (2005). The Value of Student Engagement for Higher Education Quality Assurance. *Quality in Higher Education*, *11*(1), 25–36. https://doi.org/10.1080/13538320500074915
- García-Martínez, I., Gavín-Chocano, Ó., Molero, D., & León, S. P. (2023). Analysing university students' life satisfaction through their socioemotional factors. *Revista de Investigación Educativa*, *41*(1), 107–124. https://doi.org/10.6018/rie.496341
- Emerson, S. D., Guhn, M., & Gadermann, A.M. (2017). Measurement invariance of the Satisfaction with Life Scale: reviewing three decades of research. *Qual Life Res*, *26*, 2251–2264. https://doi.org/10.1007%2Fs11136-018-2066-2
- Janković, N., & Buđevac, N. (2023). Students as Co-Creators in Shaping the Future of Higher Education. *Teaching Innovations*, *36*(3), 37–56. http://www.inovacijeunastavi.rs/sr/36-3-3/
- Kovačević Lepojević, M., Popović Ćitić, B., i Bukvić Branković, L. (2021). Preispitivanje odnosa pozitivnog razvoja mladih i socioemocionalnog učenja: sistematski pregled. *Inovacije u nastavi*, *34*(3), 110–123. https://doi.org/10.5937/inovacije2103110k
- Nogueira, M. J., Antunes, J. P., & Sequeira, C. (2019). Development and Psychometric Study of the Academic Life Satisfaction Scale (ALSS) in a Higher Education Students Sample. *Nursing & Healthcare International Journal*, *3*(2), 1–8. http://dx.doi.org/10.23880/NHIJ-16000183
- Pavićević, M. S. (2019). Korelati optimizma-pesimizma kod adolescenata. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta*, *14*, 315–324. http://dx.doi.org/10.5937/zrufpl2014315P

- Pavićević, M., & Stojiljković, S. (2017). The relationship between personality traits and optimism-pessimism among students. In V. Hedrih, & A. Stojiljković (Eds). *11th Internacional Conference Days of applied psyhology 2015. Contemporary psyhological researsch, Internacional Thematic Proceedia* (119–131). Faculty of Philosophy, University of Niš. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.312
- Pavićević, M. S., i Stoševski, A. Z. (2019). Povezanost optimizma-pesimizma, nade i zadovoljstva životom kod studenata. U G. Đigić i L. Milošević Radulović (ur.). *Savremeno društvo i nauka: knjiga 1* (51–68). Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu. https://doi.org/10.5937/zrufpl2014315P
- Penezić, Z. (1999). *Zadovoljstvo životom: Relacije sa životnim dobi i nekim osobnim značajkama* [Neobjavljeni magistarski rad]. Filozofski fakultet.
- Penezić, Z. (2002a). Skala optimizma-pesimizma (O-P skala). U K. Lacković-Grgin, A. Proroković, V. Ćubela, i Z. Penezić (ur.) *Zbirka psihologijskih skala i upitnika* (15–17). Filozofski fakultet.
- Penezić, Z. (2002b). Skala zadovoljstva životom. U K. Lacković-Grgin, A. Proroković, V. Ćubela, i Z. Penezić (ur). *Zbirka psihologijskih skala i upitnika. Svezak 1* (20–22). Filozofski fakultet.
- Peterson, C. (2000). The future of optimism. *American Psychologist, 55*(1), 44–55. https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0003-066X.55.1.44
- Piper, A. (2022). Optimism, pessimism and life satisfaction: an empirical investigation. *International Review of Economics*, *69*(2), 177–208. http://dx.doi.org/10.1007/s12232-022-00390-8
- Rijavec, M., i Mijočević, I. (2006). Optimistički i pesimistički eksplanatorni stil i školski uspijeh u višim razredima osnovne škole. *Odgojne znanosti*, *2*, 347–361.
- Santos, A., Polydoro, S., Scortegagna, S., & Linden, M. (2013). Integration to Higher Education and Academic Satisfaction in University Students. *Psychology: science and profession*, *33*(4), 80–793. https://doi.org/10.1590/S1414-98932013000400002
- Scheier, M. E., & Carver, C. S. (1987). Dispositional optimism and physical well-being: The influence of generalized outcome expectancies on health. *Journal of personality*, *55*(2), 169–210. https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/j.1467-6494.1987.tb00434.x
- Schueller, S. M., & Seligman, M. E. (2008). Optimism and pessimism. In K. S. Dobson, & D. J. A. Dozois (Eds.). *Risk factors in depression* (171–194). Elsevier. https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/B978-0-08-045078-0.00008-3
- Wenglert, L., & Rosen, A. S. (2000). Measuring optimism–pessimism from beliefs about future events. *Personality and individual differences*, *28*(4), 717–728. https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/S0191-8869(99)00133-6

Summary

*Students' satisfaction with academic life, which implies their overall experience at university and the quality of adaptation to academic environment, is conditioned by subjective experience. Subjective constructions of students represent the attitude of students towards the expected outcomes, motivation, commitment and effort invested in reaching the set goals. Starting from the hypothesis of the connection between students' subjective constructions and their satisfaction with academic life, empirical research was conducted which involved the students of the University of Novi Sad. The hypothesis was confirmed, given that the research results indicate that there is a statistically significant positive correlation between the satisfaction with academic life and optimism (Pearson coefficient .421**, p=.00), while there is a statistically significant negative correlation between their satisfaction with academic life and pessimism (Pearson coefficient -.291**, p=.00). In addition, statistically significant differences were found in relation to certain sociodemographic characteristics of the students. The research and understanding of the factors that affect students' satisfaction with academic life, as well as their attitudes towards the expected outcomes and the future, can contribute to the development of strategies for providing assistance and support to students in organizing life and work in the academic environment.*

***Keywords**: subjective constructions, optimism, pessimism, satisfaction with academic life, students*